

Brusel 15. listopadu 2024
(OR. en)

15562/24

EMPL 566
SOC 829
EDUC 417
ECOFIN 1285
COMPET 1117
DIGIT 234
ENV 1119

POZNÁMKA

Odesílatel:	Předsednictví
Příjemce:	Výbor stálých zástupců / Rada
Předmět:	Evropský semestr 2025: priority v oblasti zaměstnanosti a sociální politiky – <i>politická rozprava</i>

S ohledem na politickou rozpravu na zasedání Rady pro zaměstnanost, sociální politiku, zdraví a ochranu spotřebitele (EPSCO) dne 2. prosince 2024 naleznou delegace v příloze poznámku předsednictví pro řízení rozpravy na výše uvedené téma.

Evropský semestr 2025: priority v oblasti zaměstnanosti a sociální politiky

politická rozprava

Ministři se vyzývají, aby vyjádřili své názory na budoucí priority v oblasti politiky zaměstnanosti a sociální politiky na úrovni EU. Cennými zdroji informací pro tuto rozpravu byly komplexní zprávy zabývající se výhledem, jakož i příslušné dokumenty zveřejněné v minulých letech, a proto jsou v této poznámce zdůrazněna klíčová sdělení některých z těchto zpráv a dokumentů.

Roční cyklus evropského semestru obvykle začíná v listopadu, kdy Evropská komise předloží podzimní balíček k evropskému semestru, včetně společné zprávy o zaměstnanosti pro oblast trhu práce, dovedností a sociální politiky. Podzimní balíček stanoví obecné hospodářské priority a priority v oblasti zaměstnanosti a sociální politiky a poskytuje členským státům politické pokyny pro nadcházející cyklus. Pokud jde o cyklus evropského semestru 2025, Komise se vzhledem k institucionální obměně rozhodla zveřejnit podzimní balíček později než obvykle a ve dvou fázích: části balíčku týkající se fiskální politiky na konci listopadu a zbývající součásti, včetně částí souvisejících se zaměstnaností a sociální oblastí, jakmile se nová Komise ujme úřadu. Podzimní balíček proto nebude na letošním prosincovém zasedání Rady pro zaměstnanost, sociální politiku, zdraví a ochranu spotřebitele (EPSCO) předložen.

Zpráva¹ skupiny na vysoké úrovni pro budoucnost sociální ochrany a sociálního státu v EU (dále jen „skupina na vysoké úrovni“), která byla zveřejněna v únoru 2023, obsahovala analýzu očekávaných dopadů klíčových megatrendů na sociální ochranu a sociální stát. Skupina na vysoké úrovni zdůraznila, že naše společnosti, ekonomiky a trhy práce ovlivňuje několik globálních megatrendů. Jedná se zejména o demografické změny, změny ve světě práce, změnu klimatu a ekologickou transformaci, přičemž jejich dopad byl posuzován v rámci přístupu zohledňujícího celý život. Ve zprávě bylo zdůrazněno, že pro minimalizaci sociálních rizik a zmírnění ekonomických potíží je důležitý inkluzivní a spravedlivý sociální stát a zároveň je třeba podporovat hospodářský růst a dobré životní podmínky jednotlivců. Podle skupiny na vysoké úrovni by moderní sociální státy měly poskytovat silnou ochranu proti ekonomickým šokům a měly by investovat do „odrazových můstků“, které lidem pomohou překonat kritické životní přechody. Vzhledem k tomu, že neexistují žádná univerzální řešení, zpráva obsahovala seznam 21 doporučení v několika oblastech politik, která mají členské státy především motivovat k modernizaci a posílení jejich sociálních států.

V únoru 2024 vypracovaly Výbor pro zaměstnanost a Výbor pro sociální ochranu stanovisko² k tématu „Budoucí politické priority Unie týkající se evropského pilíře sociálních práv“, které ministři v Radě EPSCO potvrdili na svém zasedání v březnu 2024. Ve stanovisku se zdůrazňuje, že od vyhlášení sociálního pilíře v roce 2017 byla schválena celá řada iniciativ EU, a to přijetím doporučení Rady a dalších tzv. „měkkých“ nástrojů, které jsou vhodnými a účinnými nástroji pro poskytování pokynů členským státům v příslušných oblastech politik, jakož i prostřednictvím právně závazných směrnic a nařízení EU, jež mají přímější dopad na vnitrostátní právní předpisy. Ve stanovisku se rovněž uvádí, že vysoký počet iniciativ EU dohodnutých od roku 2017 vyžaduje další provedení ve vnitrostátním právu a odpovídající uplatňování a že je nezbytné sledovat jejich účinnost s ohledem na rychle se měnící ekonomiky a společnosti, přičemž je třeba se zaměřit na snižování administrativní zátěže.

¹ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=88&eventsId=2057&furtherEvents=yes&langId=cs>

² Dokument 7635/24.

Ve zprávě Enrica Letty „Mnohem více než jen trh“³ zveřejněné v dubnu 2024 se klade důraz na potřebu posílit sociální rozměr jednotného trhu zajištěním sociální spravedlnosti a soudržnosti. Ve zprávě se uvádí, že k tomu, aby byl jednotný trh skutečně úspěšný a sociálně udržitelný, je třeba dosáhnout tří klíčových cílů: i) rozšíření výhod spojených s prací na větší počet lidí, ii) zamezení snaze o co nejnižší úroveň a iii) zachování a upevnění evropského tržního hospodářství.

Mario Draghi ve své zprávě „Budoucnost evropské konkurenceschopnosti“⁴ zveřejněné v září 2024 zdůraznil, že úspěch ekologické a digitální transformace závisí na tom, zda bude probíhat sociálně spravedlivým způsobem, přičemž je třeba věnovat pozornost zajištění kvalitních pracovních míst a tomu, aby byl k dispozici dostatečný počet kvalifikovaných pracovníků, kteří ji uskuteční. Vzhledem ke stávajícímu nedostatku pracovních míst i dovedností má zásadní význam změna kvalifikace a prohlubování dovedností pracovních sil v EU. Pokud jde o nový legislativní cyklus, ve zprávě se vyzývá k tomu, aby byly politiky EU týkající se dovedností zcela přehodnoceny, včetně posílení koordinace sociálních partnerů a jejich lepšího zapojení do koncipování politik v oblasti vzdělávání a odborné přípravy.

³ <https://www.consilium.europa.eu/media/ny3j24sm/much-more-than-a-market-report-by-enrico-letta.pdf>

⁴ https://commission.europa.eu/topics/strengthening-european-competitiveness/eu-competitiveness-looking-ahead_en#paragraph_47059

Ve zprávě nazvané „Vývoj zaměstnanosti a sociální situace v Evropě“⁵ zveřejněné v září 2024 představila Evropská komise hlavní hospodářský vývoj, vývoj na trhu práce a v sociální oblasti, zhodnotila sociálně-ekonomickou konvergenci v EU a analyzovala úlohu sociálních investic. Zdůraznila, že v kontextu všeobecné hospodářské stagnace v roce 2023 byly trhy práce i nadále pozoruhodně odolné a výsledky v sociální oblasti vykazovaly určité známky zlepšení. V roce 2023 zaostával hospodářský růst v EU za ostatními vyspělými ekonomikami a inflace od druhé poloviny roku 2021 roste. Pokud jde o hlavní cíle Unie pro rok 2030, zpráva uvádí, že i) míra zaměstnanosti v EU dosáhla rekordní úrovně 75,3 %, zatímco míra nezaměstnanosti se mírně snížila. Společnosti pociťovaly nedostatek pracovních sil a dovedností a počet volných pracovních míst byl rekordně vysoký; ii) účast dospělých na vzdělávání a odborné přípravě zůstala výrazně pod cílem EU. V roce 2022 se činností v oblasti vzdělávání nebo odborné přípravy účastnilo 46,6 % osob ve věku 25–64 let, což je mimo jiné způsobeno obtížemi při přístupu ke kvalitním kurzům odborné přípravy, překryvem s jinými povinnostmi, finančními překážkami nebo (ne)ochotou potenciálních účastníků; iii) míra ohrožení chudobou nebo sociálním vyloučením se v roce 2023 mírně snížila na 21,4 %, ale u některých zranitelných skupin zůstala vysoká, přičemž příjmová nerovnost zůstala víceméně stabilní, zatímco míra závažné materiální a sociální deprivace vzrostla. Ve zprávě se uvádí, že v posledním desetiletí se řada výsledků v hospodářské a sociální oblasti a výsledků na trhu práce v celé EU sblížila, ale rozdíly mezi členskými státy stále zůstávají značné. Ve zprávě se rovněž zdůrazňuje úloha sociálních investic a význam reforem a investic v klíčových oblastech, jako jsou prohlubování dovedností a změna kvalifikace, celoživotní učení, aktivní politiky trhu práce, politiky v oblasti předškolního vzdělávání a péče, které mohou být mimo jiné doplněny vyššími investicemi do cenově dostupného bydlení a sociální ochrany.

⁵ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=cs&pubId=8641&>

Pokud jde o budoucí iniciativy na úrovni EU, návrh nově zvolené předsedkyně von der Leyenové jmenovat v novém kolegiu výkonnou místopředsedkyni odpovědnou mimo jiné za lidi a dovednosti a několik dalších komisařů a komisařek, kteří se budou zabývat zaměstnaností, sociální politikou a rovností, rovněž podtrhuje zvýšené ambice Komise v této oblasti. V zájmu dosažení hlavních cílů EU pro rok 2030 v oblasti zaměstnanosti, dovedností a snižování chudoby připravuje Komise nový akční plán pro provádění evropského pilíře sociálních práv, který má být předložen v roce 2025. K dosažení hlavních cílů EU mají přispět i další nové iniciativy, jako je Plán pro kvalitní pracovní místa, nový Pakt pro evropský sociální dialog, Strategie EU pro boj proti chudobě a Evropský plán dostupného bydlení.

Pokud jde o oblasti politik, které spadají do působnosti Rady pro zaměstnanost, sociální politiku, zdraví a ochranu spotřebitele, je třeba ve spojení s evropským semestrem zdůraznit dva klíčové výsledky. Za prvé, od vyhlášení evropského pilíře sociálních práv v roce 2017 bylo jeho monitorování začleněno do evropského semestru, konkrétně došlo ke sladění hlavních směrů politik zaměstnanosti a jeho zásad. Toto monitorování se provádí ve společné zprávě o zaměstnanosti s využitím srovnávacího přehledu sociálních ukazatelů. Za druhé, v tomto kontextu a s cílem posílit sociální rozměr evropského semestru i úlohu Rady EPSCO v ročních cyklech zahrnoval cyklus evropského semestru 2024 na pilotním základě analýzu sociální konvergence založenou na prvcích Rámce sociální konvergence (dále jen „SCF“).

Práce na SCF byla zahájena v návaznosti na iniciativu Belgie a Španělska předloženou na zasedání Rady EPSCO v říjnu 2021 s cílem zavést „postup při sociální nerovnováze“. V souladu s mandáty francouzského, českého a švédského předsednictví se Výbor pro zaměstnanost a Výbor pro sociální ochranu touto iniciativou podrobně zabývaly. Ve svém stanovisku⁶ ze dne 16. května 2022 výbory zdůraznily, že je potřeba další koncepční a analytické práce na klíčových aspektech této iniciativy, přičemž členské státy se rozcházejí v názorech na její možnou přidanou hodnotu. S ohledem na tuto skutečnost provedla zvláštní pracovní skupina Výboru pro zaměstnanost a Výboru pro sociální ochranu další technickou práci, do níž se dobrovolně zapojilo 21 členských států a Komise. V období od září 2022 do května 2023 se pracovní skupina zabývala možnou koncepcí a metodikou „Rámce sociální konvergence“ a vypracovala zprávu. Výbor pro zaměstnanost a Výbor pro sociální ochranu po posouzení této zprávy vypracovaly a potvrdily klíčová sdělení týkající se zavedení Rámce sociální konvergence do evropského semestru. V nich byla uznána různá míra podpory a nejistoty v jednotlivých členských státech. Klíčová sdělení⁷ byla ministrům předložena na zasedání Rady EPSCO v červnu 2023 a Rada je vzala na vědomí. Do cyklu evropského semestru 2024, konkrétně do návrhu společné zprávy o zaměstnanosti 2024 zveřejněného v listopadu 2023, Komise zahrnuje důkladnější analýzu jednotlivých zemí týkající se potenciálních rizik pro vzestupnou sociální konvergenci, která vychází z prvků Rámce sociální konvergence, jak jsou popsány v klíčových sděleních Výboru pro zaměstnanost a Výboru pro sociální ochranu. Vzhledem k nedostatečné shodě mezi členskými státy ohledně výše uvedeného návrhu Komise jej Rada ve svých souvisejících závěrech⁸ vzala na vědomí a vyzvala Výbor pro zaměstnanost a Výbor pro sociální ochranu, aby posoudily dopad pilotní analýzy vzestupné sociální konvergence na základě prvků Rámce sociální konvergence, včetně přidané hodnoty a potenciální administrativní zátěže. Rada dále vyzvala Výbor pro zaměstnanost a Výbor pro sociální ochranu, aby posoudily její dopad, včetně přidané hodnoty a potenciální administrativní zátěže.

⁶ Dokument 9222/22.

⁷ Dokument 9481/23 + ADD 1.

⁸ Dokument 7665/24.

Souběžně s cyklem evropského semestru 2024 se Rada a Evropský parlament na základě přezkumu správy ekonomických záležitostí v EU dohodly, že mezi nástroji, které má Komise k dispozici pro sledování hlavních směrů politik zaměstnanosti a provádění zásad sociálního pilíře, bude v novém nařízení 2024/1263 zahrnut i „*rámec pro identifikaci rizik pro sociální konvergenci*“.

Výbor pro zaměstnanost a Výbor pro sociální ochranu je v období od září do listopadu 2024 posoudily a předložily hlavní zjištění v poznámce⁹ určené ministrům Rady EPSCO, v níž zdůraznily zkušenosti, rozdíly v postojích členských států a úpravy (např. pokud jde o metodiku, ukazatele, postup atd.) potřebné ke zlepšení SCF. V poznámce se rovněž uvádí, že zatímco některé členské státy vnímaly přínosy Rámce sociální konvergence, který byl prováděn na pilotním základě v cyklu 2024, některé jiné mají ve srovnání s předchozí praxí pochybnosti o přidané hodnotě a konečném účelu rámce.

V této souvislosti vybízíme ministryně a ministry, aby si vyměnili názory na tyto otázky:

- 1) *Pokud jde o připravovaný nový Akční plán pro evropský pilíř sociálních práv, jaké priority byste s ohledem na výše uvedené trendy, analýzu a návrhy stanovili na období 2024–2029?*
- 2) *Souhlasíte na základě vašich zkušeností s pilotním prováděním SCF a s ohledem na poznámku Výboru pro zaměstnanost a Výboru pro sociální ochranu s tím, že je třeba po ukončení pilotní fáze zlepšit analýzy vzestupné sociální konvergence na základě prvků SCF? Pokud ano, které prvky analýz by měly být zlepšeny s ohledem na budoucí cykly evropského semestru?*

⁹ Dokument 15563/24.